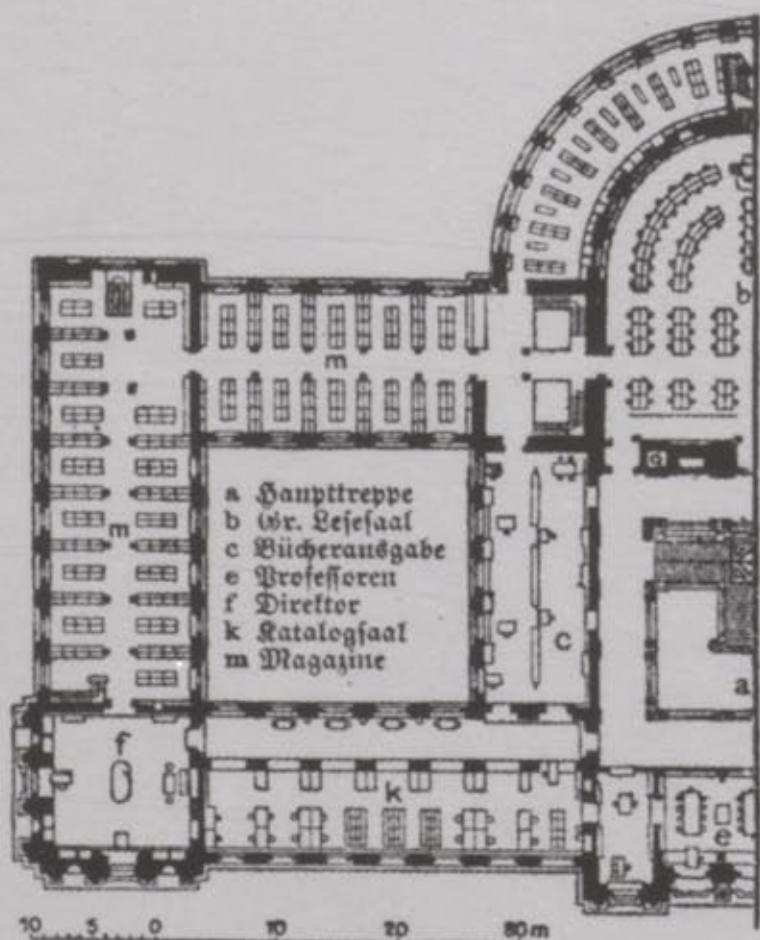

Pēteris Bankovskis

A Grain of Rice*

– a tiny noise falls at the same time as the fine sawdust in the seriousness of the woodworm's labour;
under a shelf in a dark corner, a conical sand coloured pyramid is growing – a one-sided interpretation
of a clepsydra;
the diagonal dance of the dust path plays in the unexpected streak of a sunbeam;
old floorboards, weary from changes in the weather, creak sadly under the shuffle of unevenly worn
soles;
there he is in a well worn rat grey suit: his back is hunched, the back of his head is pointy-eared and
tonsured, past middle age – it says nothing;
the coarse calico and satin smocks of the librarians from my Soviet Union childhood, like Nadezhda
Krupskaya's instructions, flutter off into the distance like flags of monotony; the local romance and
conditions: In the early years Jānis Misiņš¹ would probably have had a country style home-woven coat;
Kārlis Egle² – well, that is quite a different story.
The chair squeaks.
The clock hanging crooked on the wall ticks and counts. Ticks and counts.
Back and forth. Like the thoughts of Stephen Dedalus transferred – *rere regardant*.
Looking back.

Rīsa grauds*

– sīka skaņa nobirst reizē ar smalkām koka skaidiņām ķirmja darba nopietnībā; tumšā stūrītī zem plaukta krājas koniska smilšu krāsas piramīda – klepsidras vienpusīga interpretācija; putekļu celiņa diagonālā deģa negaidīta saulesstara šautrā rotājas; veci grīdas dēļi, noguruši no laika pārmaiņām, žēli krakšķ zem padilušas, šķībi nomītas zoles šļūkājuma; žurkpelēkā, apnēsātā uzvalciņā viens tāds: muguriņa uzkumpusi, smailausains pārpusmūža tonzurēts pakausis – neko neizsakošs; manas Padomju savienības bērniņas bibliotekāru bjaza un satīna uzsvārči kā Nadeždas Krupskajas norādījumi, kā vienmuļības karogi aizpland pamalē; vietējā romantika un specifika: Jānim Misiņam sākumgados droši vien pašaustas lauku vadmalas svārčiņš; Kārlis Egle – nu tas ir pavisam kas cits. Krēsls čīkst.

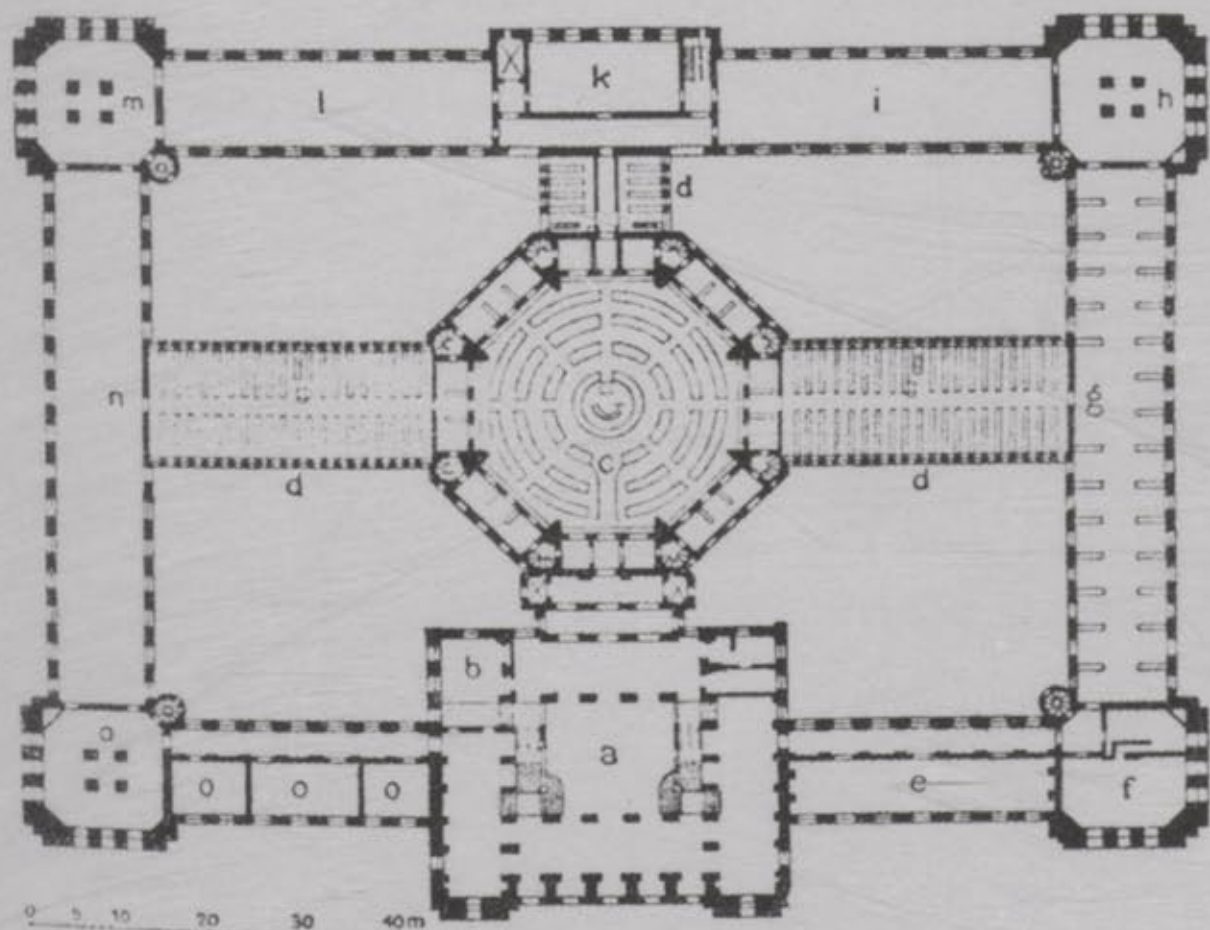
Pie ieplaisājušas sienas iešķībi piekārts pulkstenis tikšķ un skaita. Tikšķ un skaita. Šurpu, turpu. Kā Stīvena Dedala domas pārnesums – *rere regardant*.

Atkāpties atskatoties.

Mezgloti, mezglaini pirksti, aizlūzuši, panetīri nagi. Šķir, pārlapo sējumu.

Klaidoņi un bezpajumtnieki te nāk pasildīties. *In octavo. In quarto. In folio. In paradiso.*

Gravīru kabinets. Arī tas, protams. Bet citur, citur, vienkārši ienāca prātā kā pretsvars klaidoņiem un

Knotted, knotty fingers, nails cracked and a little dirty. They leaf through a volume.

Vagrants and the homeless come here to get warm. *In octavo. In quarto. In folio. In paradiso.*

A cabinet of engravings. That too, of course. But elsewhere, elsewhere, it simply came to mind as a counterbalance to the vagrants and other news of the weather. An idly refined self-respect undoes the tapes of a great folder and lifts out the proof of a copper etching by some unknown master into the light of day. A collector. Or at least a connoisseur. Yes, there are a few patches of rust and in one corner unfortunately, the remains of some insect. The bronze mechanism of a 17th century printing press in the museum of imaginary constructions. This too.

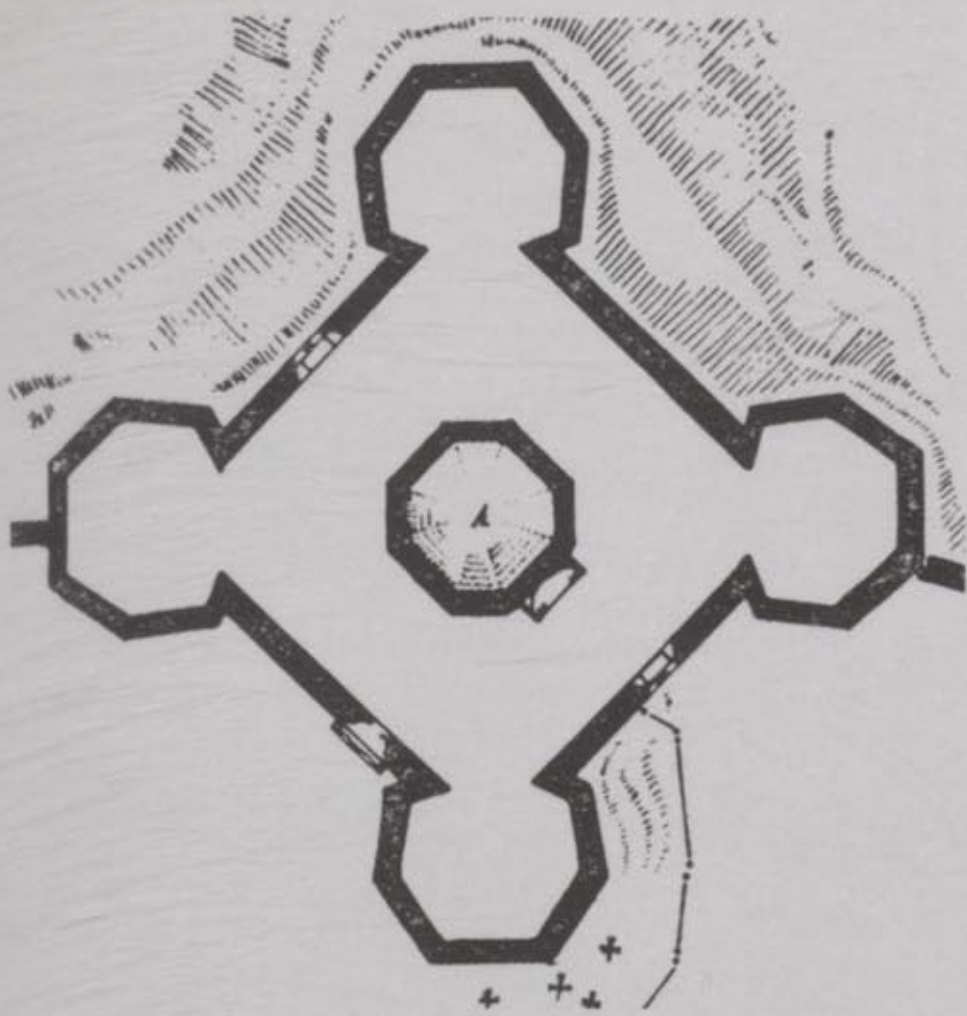
– the yellowing of a collection of old newspapers: the page is so fragile that it crumbles under the lightest touch: the passage of time transforms the once so black and sticky print into pale shadows: *scripta volant* – swift anger.

Into the far off distance, like a river in springtime flood, the stream of needs and desires of the cars and buses, pedestrians and passers-by on the large roads and prospects, Riga's boulevards and, for example, the avenidas of Buenos Aires, swishes and roars as it swirls in oily whirlpools. Just here behind the wall, a smaller brook is flushed away in the toilet bowl. Maria, don't play in the street, calls a woman. Martha. It's there. It is silent here; no it isn't; in some corner behind the shelves holding books in long forgotten languages that no one understands and no one needs, there is the guarded crunching of sandwich wrapping.

In times past librarians would do this: when someone had let themselves be tempted into labyrinth created by the deceptions of letters and words, expressions and fragments and stories imagined in anticipation; when, among the endless rows of cards and catalogue drawers, the realisation had just dawned that one had only to ask for this and that, and more of this, there was a way out, a light at the end of the tunnel and clarity; some colourless being with a featureless expression that, like a shadow from the kingdom of Hades, had slid past into nowhere and suddenly returned with the required material, and angrily dumped it in front of the poor unfortunate who had requested it with a look capable only of the Minotaur. On other occasions it could be the look of Homer or Charon. Someone who knows everything simply because he does.

Those readers the library trusts or believes may never get out. With every requested or ordered book, collection of newspapers or magazines, calendar, song sheet or manuscript they become heavier until the skeleton, no longer able to bear the enormous weight, fades away; the flesh becomes transparent and plastically flowing; it pours away into the darkness of the never-lit repositories, under shelves bending and groaning from the weight and stress, where it unites with the esoteric cones of the woodworm pyramids and the hieroglyphs of mouse droppings.

The library's pearly grey undercurrent.

citām laika ziņām. Dīki izsmalcināta pašcieņa, atraisot lielās mapes aukliņas un izceļot dienasgaismā nezināma meistara darināta vara grebuma paraugnovilkumu. Kolekcionārs. Vismaz pazinējs. Jā, daži rūšējumi un vienā stūrī diemžēl kukaiņu atstātas pēdas. 17. gadsimta iespiedpreses bronzas mehānika iztēles konstrukciju muzejā. Arī.

– veco avižu komplektu dzeltējums: lapa tik trausla, ka pieskaroties var atlūzt pa drupatai vien; laika tecējums kādreiz tik melno un lipīgo druku pārvērš blāvās ēnās: *scripta volant* – spējas dusmas.

Tāltālu kā upe pavasara palos rēcot šalc un atvaros eļļaini mutuļo lielo ielu un prospektu, Rīgas bulvāru un, piemēram, Buenosairesas avēniju automašīnu un autobusu, gājēju un garāmgājēju, vajadzību un kārību straume. Tepat aiz sienas mazāka tērcē aizskalojas klozetpodā. Marij, nespēlēties uz ielas, sauc sieviete. Marta. Tas ir tur. Te klusums, nē, tomēr nomaļākā kaktā aiz plauktiem, kuros glabājas nepieprasītas grāmatas nevienam nesaprotamās un nevienam nevajadzīgās, sen jau neatpazīstamās valodās, piesardzīgi iečaukstas sviestmaižu papīrs.

Senāk bibliotekāri prata tā: kad būrtu un vārdu, un izteikumu, un fragmentu, un nojautā iztēlotu stāstu maldinājumiem cilvēks bija ļāvies ievilināties labirintā, kad bezgalīgajās kataloga kartotēkas kastīšu un kartīšu rindās jau teju, teju iezibinājās atskārta, ka vajag tikai pieprasīt šo un šo, un vēl šo un tad būs gan izeja, gan gaismiņa, gan skaidrība, kāda bezkrāsas būtne ar bezvaibstu seju, kas līdzīgi Aīda valstības ēnai bija aizslidējusi nekurienē, pēkšņi atgriezās ar prasīto, nikni nobūkšķināja to lūdzēja priekšā un paskatījās uz nabadziņu tā, kā tikai Mīnotauris to spēj. Citreiz atkal kā kāds homērs vai harons. Kurš visu zina vienkārši tāpēc, ka zina.

Lasītāji, kuriem bibliotēka uzticas vai notic, no turienes ārā vairs netiek. Ar katru pieprasīto un pasūtīto

Every day. There really are those who come every day. Librarians probably tell jokes about them. But has anyone heard a librarian joke? The dust covered Chinese rose in the reader service hall must be watered every three days.

Shih Huang Ti ordered the building of the Great Wall of China. This was the same ruler who also ordered the destruction of all the books that had been written before his reign. Borges, referring to Herbert Allen Giles, writes that the ruler commanded anyone caught hiding old books to be branded and sentenced to hard labour for life building the Great Wall. In order to distance himself from other libraries and form his own, undisturbed. Which begins with the ruler himself. The rose? Well, a present-day person remembers the rose from Eco's foreword (or afterword).

At the place where the libraries of Borges and Eco meet, perhaps a grain of rice has accidentally fallen through the pocket of some happy passer-by. And disappeared.

* First publication.

¹ Jānis Misiņš (1862–1945) – librarian, founder of the Latvian scientific bibliography.

² Kārlis Egle (1887–1974) – bibliographer, literature historian, translator.

grāmatu, laikrakstu vai žurnālu komplektu, kalendāru, dziesmu lapiņu, rokrakstu viņi kļūst smagāki, līdz skelets vairs nespēj izturēt drausmīgo slodzi un izirst un miesa kļūst caurspīdīga un plastiski plūstoša, izlīst, iztek tur tumsā, nekad neapgaismotajās krātuvēs zem ielīkušajiem, spriedzē dunošajiem plauktiem, kur tā savienojas ar ķirmju piramīdu ezoterajiem konusiem un peļu ekskrementu hieroglifiem.

Pelēki pārļainā bibliotēkas zemstrāva.

Katru dienu. Ir tādi, kuri patiešām nāk katru dienu. Par viņiem bibliotekāri droši vien stāsta anekdotes. Bet kurš gan ir dzirdējis kādu bibliotekāru anekdoti? Apputējusi Ķīnas roze lasītāju apkalpošanas zālē jālaista reizi pa trim dienām.

Ķīnas mūri licis būvēt tas pats valdnieks Shih Huang Ti, kurš pavēlēja iznīcināt visas līdz viņa valdīšanai sarakstītās grāmatas. Borhess, lūk, raksta, atsaucoties uz Herbertu Allenu Džailsu, ka katru, kas pieķerts slēpjam vecas grāmatas, valdnieks licis iezīmēt ar nokaitētu dzelzi un nosūtījis mūža spaidu darbos – celt Lielo mūri. Lai norobežotos no citām bibliotēkām un varētu netraucēti veidot savējo. Kas sākas ar valdnieku pašu. Roze? Nu, rozi jau tagadnes cilvēks atceras no Eko priekšvārda (vai pēcvārda). Vietā, kur krustojas Borhesa un Eko bibliotēkas, varbūt kādam liksmam garāmgājējam no caurās kabatas nejauši ir izkritis rīsa grauds. Un pazudis.

* Pirmpublicējums.